

6
DISSERTATIO MEDICA,
INAUGURALIS,

DE

MALO HYPOCHONDRIACO.

QUAM,
ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri

D. GULIELMI ROBERTSON, S.S. T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,
Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,

PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit,

JOANNES STARK, A.M.

FIFANUS.

Societ. Reg. Med. Edin. Soc. Extraord. et Praef. Ann.

Ad diem 24. Junii, hora locoque solitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXXXIII.

DISSERTATIO MEDICA

IN A U G U R A L I A

VALO HYPOCHONDRIACO

ANNUENTIAE

DOCTOREM ROBERTO

ACADEMIAE

GRADU DOCTORATU

GRADU DOCTORATU

JOHANNES STARK A.M.

FRANKFURT

Reg. Med. Ellis. Soc. Medicorum et Pharm.

Abdum ad. Junt. hanc. hanc. hanc.

FRANKFURT

FRANKFURT

Academiae Typographicae

MDCCLXXXII

DISSERTATIO MEDICA,

DE

MALO HYPOCHONDRIACO.

QUICUNQUE ad historiam hominum animum advertet, dum multa omnibus aetatibus communia notabit, quaedam singulis propria, easque ab aliis distinguentia, quoque deprehendet. Apud homines incultos, more barbaro degentes, et cives ornatos, vitia, virtutes, et opiniones admodum sunt diversae. Hinc plurima discrimina quod ad mentes, nec minora quod ad corpora, annis labentibus, oriuntur. Multi morbi, olim funesti ac frequentes, mitiores ac rariores fiunt, quidam omnino evanescunt, in quorum vicem, novi, interdum molestiores, succedunt. Eos plene enumerare nunc non est opus; observare solummodo liceat, hypochondri-

A

asim,

asim sententiae jam allatae optimum esse exemplum. Raro, forsan nunquam, apud barbaros inventa; homines post artes excultas, et divitias auctas, mollitiei luxuriaeque deditos, laceffit. Hoc in saeculo, praesertim apud nostrates, adeo viget, ut fere nullum ordinem hominum non invadit. Divitias injucundas, pauperiem intolerandam, reddit.

Morbus adeo dirus, adeoque frequens, attentionem haud dubie meretur; qui igitur naturam ejus illustrare conabitur, seu rem bene gesserit, seu non, venia saltem, si non laude, dignus habebitur.

Hypochondriasmum hoc modo definire volumus. Dyspepsia, cum anxietate, moestitia, et metu, ex rebus parum alias valentibus, plerumque in temperamento melancholico.

In hoc tentamine, ad naturam morbi illustrandam, ordinem sequentem servare in animo est.

Primum, Morbi symptomata;

Deinde, Diagnosin;

Tunc, Causas praedisponentes;

Denique, Causas excitantes narrare; et ex his prognosin, causam proximam, et rationem symptomatum, eruere, deinde prophylaxin et methodum medendi tradere, conabimur.

M O R B I

MORBI SYMPTOMATA.

Hujus morbi symptomata omnia plene enarrare, difficillimum quidem est, et pene Hercules labor. In diversis enim casibus, et quidem in iisdem, diversis temporibus, adeo sibi impar est, ut nobis frequentiora tantum et pathognomonica signa notare liceat.

Hypochondriasis plerumque lento gradu accedit, et indigestione, aliisque malis dyspepticis, sese monstrat. Ægri scilicet appetitus varius est, interdum omnino deletus, aliquando solito avidior, etsi ea quae salutaria et in medio posita saepe odit, incongrua et nosciva nonnunquam captat. Sitis perrara, potus fastiditur. Paulo serius, gravis cardialgia, et acidissimae eructationes oriuntur. Nausea frequenter cietur, vomendi nifus, et ipsi vomitus, succedunt, et colluvies ejecta, haud raro subfusci vel nigri coloris, et fere semper peracris, et gustu peracida est.

Aliquando

4 DE MALO HYPOCHONDRIACO.

Aliquando diarrhoea, sed saepius alvi tarditas, supervenit. Nec raro mariscae vel caecae haemorrhoides adfunt *. Mictio nonnunquam dolorifica est; urina, ut in hysteria, interdum copiosa et limpida.

Tunc quoque spasms et torminibus ventriculus et intestina infestantur, et flatibus et borborygmis distenduntur. Hinc acuti dolores, ad intestina tenuiora, latera, et dorsum lancinantes, et speciem nephritidis, seu colicae, prae se ferentes, hypochondria, praecipue sinistrum, tentant et cruciant.

Ex symptomatibus antedictis, quae plerumque in principio occurrunt, ventriculum et intestina esse primam et praecipuam morbi sedem, persuasissimum habuimus. Verum, ut mira sympathia, divino quidem consilio, inter animum corpusque, et inter partes corporis diversissimas, praecipue inter ventriculum et genus nervosum, obtinet, vis morbi maligna longe lateque diffusa, per totum vagatur et saevit. Immo, in plerisque exemplis, glandulae salivae et muci oris liquores suos majori copia effundunt, ideoque
nonnunquam

* Hoffmanni Op. tom. 2. c. vi. § 11.—Van Swieten, tom. 3. p. 507.

nonnunquam sputatores nominati hypochondriaci.

Cor ipsum, nobile viscus, tremit, et palpitationibus violentis vexatur, ita ut non solum ab aegro, sed adstantibus quoque, percipi possint. Varius et mutabilis semper pulsus, sed saepius tardus et durus est.

In hoc morbi stadio, etiam, aeger moestus, respiratione laboriosa, et suspiriis ab imo pectore ductis interrupta, haud raro opprimitur. Vertigo et stupor occurrunt. Tinnitus et murmura, vel molesta furditas, aures obsident. Modo umbris, maculis luridis, muscis, et parvis retibus, in aëre volitantibus, oculi obscurantur; modo densissimis tenebris obruuntur, aliquando etiam res oblata duplices repraesentant. Odores inusitati, foetidi, et hircini sentiuntur.

Sed graviora supersunt. Nam in hoc morbi stadio provecto, si miser aeger, induciarum a saevis doloribus cupidus, ad somnum perfugere conetur, spe frustrata, insomnis agit noctes. Somnus, aliis mortalibus omnium malorum dulce lenimen, eheu! huic, rebus in adversis, nullum tutamen, aut omnino avolat, aut horrido incubu,

6 DE MALO HYPOCHONDRIACO.

incubu, pectus opprimente, frequenter interrumpitur, et perturbatur.

Quod non levius, imaginatio errans et infana, fictis et horrendis ludit imaginibus. Namque infelix aeger semper solus sibi relinqui, semperque longam et incertam ire viam incomitatus, videtur; nunc, ab hoste inexorabili correptus, nullum exitum ad fugam invenire potest; nunc sublime fertur; de arbore altissima, vel de scopulo, caput inter nubila condente, subito praecipitatur; et jamjam, horrendum dictu! atra janua Ditis patet, fabulaeque manes, et domus exilis Plutonea, in conspectum surgunt.

Ingravescente adhuc malo, serius ocius, varie in variis, cerebrum afficitur. Mores soliti mutantur; aeger difficilis, querulus, et praecipue de sua valetudine anxius est. De minimis quoque rebus sollicitus evadit. Tunc, mens ejus, ex toto mutata, nubila fit atque severa; memoriae, ut et rationis, vis misere prostermitur*. Ad iram erga hunc et illum subito et sine causa, nec

* Vide Hoffmanni Opera, tom. iii. sect. i. cap. vi. § iii.

non ad amicitiam pronus *. Nonnunquam risus intempestivi ilia quatiunt, et in animo hilaritas regnat. Sed,

‘ Quo teneam vultus mutantem Protea modo?’

Risus et hilaritas repente evanescunt, quasi noctis insomnium, vel fabula olim auribus infidis commissa. Succedunt frigidae curae, terror mortis, luctus, et tristitia, quae, cum animo incubuere moesto, crudelem tyrannidem exercent, consolatione levare nequeunt, ‘ lachrymae voluntur inanes.’

Ex symptomatibus enarratis facile credetur, aegri corpus fere semper macrum et attenuatum esse. Aliquando tamen res sese aliter habet, et hypochondriacus obesus conspicitur.

Tale est hypochondriacorum symptomatum agmen. Sed omnia haec symptomata vix uno tempore eundem adoriuntur; horum tamen pauciora, vel plura, simul concurrentia, morbum hunc constituunt.

Vidimus hunc morbum post diarrhoeam, post sputum, et post colluviei atrae vomitum, subito mitescere,

* Vid. Aph. Boerhaav. 119.

8 DE MALO HYPOCHONDRIACO.

mitescere, et tandem ex toto evanescere. Antae
les evacuationes criticae sunt habendae?

Ut, quod ad symptomatum seriem atque gra-
dum, mutabilis hic morbus, ita quod ad diutur-
nitatem, non minus variat. Aliquos per multos
annos, quosdam per totum longae vitae, finire
contristat.

Attamen sit nobis fas addere, hunc morbum
interdum accedentem et decedentem periodos
quodammodo observare. Ægra hypochondriaca
nobis nota est, quam morbus per plurimos an-
nos constanter, et sine causa evidente, invasit,
decedens nunc citius nunc serius, pro intervallo
fano praeunte, ita ut hypochondriasis, et bona
valetudo, singulos annos inter se partirentur.

D I A G N O S I S.

Varii effectus, varios dolores mentientes, or-
tum ducunt a malo hypochondriaco, prout hanc
vel illam partem corporis aggreditur. Utrum
dolores hujusmodi symptomatici tantum sint, an
primarii, medicus solertissimus, et quasi ^{diagnostici}
praeditus, vix ac ne vix quidem discernere
potest.

potest. Tres tamen morbi sunt, viz. hysteria, dyspepsia, et melancholia, quos hypochondriasis eximie refert; quos igitur ab ea caute distinguere nos oportet.

Primo, De hysteria. Medici multi, tum antiqui, cum recentiores, hysteriam et hypochondriasm eundem esse morbum, tantum in sexu diverso, uno fere animo testantur. Hinc, sine dubio, eas esse inter se, quod ad multa, similes, colligere fas est.

Diversas itaque notas unicuique imponere, hic labor hoc opus est.

Sequentia tamen signa hypochondriasm ab hysteria magna ex parte dignoscent, et diagnosis huiusmodi admodum videbitur necessaria, si reputemus, morbos exigere remedia omnino diversa.

Hysteria plerumque repente invadit; hypochondriasis semper lente obrepit. Haec raro, illa frequenter sanari potest.

Hypochondriacus animo labascit, ingemit, flet, quae quidem in hystero perraro observantur. Appetitus prostratus et indigestio frequentissime quidem in hypochondriasi, sed rarius in hysteria, occurrunt. Pervigilium et insom-

nia hypochondriacum vexant, sed nonnunquam alta et gratissima quies hystericum reficit.

Animi deliquia, similitudinem apoplexiae vel mortis ipsius exhibentia, patiuntur hysterici, ita ut de his pene conclamatum esse sit creditum. Praeterea, contractionibus convulsivis tentantur. Sed haec omnia hypochondriacis prorsus ignota.

In vera hysteria, globus, ab imo ventre ascendens, suffocationis sensum in faucibus excitat. Regio lumborum frigida est, et fixus acutus dolor uni tantum et parvae capitis parti insidet. In hypochondriasi, e contrario, haec vel raro vel nunquam, eadem vi, sese ostendunt. Prior, caloris genialis foboles, posterior quidem frigoris torpidi. Temperamentum melancholicum uni obnoxium est, sanguineum alteri.

Hysteria in foeminas faevit, raro vel nunquam viros adoritur. Hypochondriasis vero sexum virilem maxime aggreditur.

Tempus accedendi frequentissimum hos morbos quoque distinguit. Hysteria saepius annos juveniles miserrime infestat, hypochondriasis provectiones contristat.

Quinetiam, ut postea dicetur, methodus medendi in utroque omnino est dissimilis. Calida temperies

DE MALO HYPOCHONDRIACO. 11

temperies coeli hypochondriaci prodest, hysteriae nocet. Medicamentis stimulantibus gaudet hypochondriasis, non ita hysteria. Astringentia et frigida lavatio in hysteria utilia, in hypochondriaci perniciofa. Balneum salutis est hypochondriacis, hystericeis damno.

D Y S P E P S I A.

Dyspepsia homines laxiori habitu praeditos, hypochondriasis vero homines rigidiori, saepius invadit. Hypochondriasis plerumque in temperamento melancholico oritur; sed dyspepsia in temperamento sanguineo. Illa in aetate provectiori saepius occurrit, et ut anni labuntur ingravescit. Haec in prima aetate sese ostendit, et in vitae progressu haud raro fit levior, nonnunquam ex toto evanescit. Dyspepsia saepe affectio symptomatrica est, hypochondriasis plerumque idiopathica. Prior frequentissime, posterior rarius, occurrit.

Anorexia multo frequentior in dyspepsia, quam in hypochondriaci. Alvi durities tamen crebrius
in

in hypochondriasi, quam in dyspepsia, observatur.

Sed magnum discrimen inter hos morbos quidam animi affectus constituunt. In hypochondriasi, timor et moestitia semper plus minusve, in dyspepsia raro vel nunquam, apparent; aliquando tamen languor et timiditas oriuntur.

MELANCHOLIA.

Morbus hic hypochondriasm semper comitatur, cumque eo foedere arctissimo conjungitur. Attamen formam sibi propriam aliquando induit, et sine ullis symptomatibus hypochondriasis apparet. In hoc casu, ab hypochondriasi jure secernitur, quum nulla morbida affectio ventriculi adest. Nam, durante morbo hypochondriaco, ventriculus et intestina multum perturbantur, quae in melancholia vix ac ne vix quidem afficiuntur. Melancholia persaepe hypochondriasi viam sternit, nec raro hujus tragoediae ultimam scenam claudit.

CAUSÆ

CAUSÆ PRÆDISPONENTES.

Illi morbi merito mentem humanam terroribus maximis implent, qui radicibus altis in constitutionem actis hæreditaria labe facile propagantur. Uti bonis, quæ hæreditate descendunt, ita quibusdam morbis parentum liberi succedunt. Certa quadam inexplicabili solidarum partium, forsan vasorum minimorum structura, morbis hisce paternis mire obnoxii sunt. Hinc feri et inopinantes nepotes, morbis atrocissimis laceffiti, vitia parentum immeriti luunt.

Morbi, de quo nunc agitur, talis est infausta indoles. Hypochondriacus enim pater hypochondriacum filium sæpe gignit.

Haec hæreditaria labes quoque omnium causarum prædisponentium frequentissima est.

Temperamentum melancholicum haud raro alia causa. Magni est momenti hoc accurate designare. Sequentibus notis est distinguendum; vultu nempe subfusco, capillis nigris et crispis, oculis nigris, cute duriuscula et asperiori, arteriis exilibus, venis largiusculis, alvo fere adstricta,

stricta, habituque ad maciem proclivi. Porro, animi affectus tardi sunt, attamen excitati, valde difficiles placatu.

Haec signa tamen non semper mentem melancholicam indicare concedendum, et sine dubio mentem melancholiae pronam, sub quavis externa forma latere, fatendum est. Sed pro comperto habeo, signa praecedentia temperamento melancholico plerumque esse conjuncta, maloque hypochondriaco haud raro sternere viam.

Mens quoque superstitioni prona aliud est atque ferax seminium. Haec mentis proclivitas infausta humanum genus late et atrociter agitat. Nostros saltem in regionibus septentrionalibus, quae scopulis asperis, tempestatibus horridis, et torrentibus aquarum nigris deformantur, permulti, ab ipsis incunabilis, prava sunt imbuti superstitione. Hic nimis frequenter mens humana, proh dolor! terroribus vanis attonita, Numen semper hominibus inimicum fingit, poenasque sempiternas horrens pavet, gemit, intremittit. Hoc opus, aliae periculosae plenum, totam mentem cito occupat, dies atque noctes infestat, et ita indolem hypochondriaci aptam paulatim inducit. Hinc hypochondriasis in religiosos faevit.

Moeror

Moeror et moestitia, alique affectus animi deprimentes, ad hypochondriasm quoque tendunt. Quibus addere licet, molestam illam sollicitudinem, quae lente, sed certissime, vitalia carpens, facultates tum mentis tum corporis subruit, denique in dira caterva malum hypochondriacum adducit.

Sexus virilis minore irritabilitate praeditus, quam alter, et aetas provecta, quae imbecillitate et torpore laborat, merito fortasse inter causas praedisponentes recenseri possint.

CAUSÆ EXCITANTES.

Inter medicos haud ambigitur, quin temperies coeli multos in corpus humanum edat effectus. Ut Jupiter purus, serenus, ficcus, et aequalis hominibus salutem dat, ita nubilus, frigidus-humidus et variabilis multorum morborum, et inter alios, hypochondriasis, infelix parens est.

In nostra igitur insula, eam rarius in tempore aestivo, quam brumali, occurrere experientia docet. Lugubris Novembris in proverbium abiit.

biit. Coelum itaque frigido-humidum, nubilum, et variabile, inter causas excitantes hujus morbi praecipuas annumerare decrevimus.

Sed quomodo hic morbus ab aëre nascitur? Variis quidem modis; sed hisce forsitan praecipue.

Aër nimis humidus vasa extrema debilitat, resolvit; exinde sympathia ventriculum eodem malo afficit.

Attamen haec vasa non solum cum ventriculo, sed etiam cum caeteris omnibus vasis, quodammodo consentiunt. Hinc, vasis extremis aëre affectis, totum systema vasculosum affici potest.

Foramina cutis, perspirationi inservientia, aëre objiciuntur. Sanctorius sagax olim monuit, non solum bonam valetudinem, sed hilaritatem animi, a perspiratione libera multum, hancque à statu aëris omnino, pendere. Aër nimis frigidus perspirationem minuit, nimis humidus quoque minuit, nimis calidus adauget, et inconstans perturbat. Hinc multi morbi, et inter alios hypochondriacus, oritur.

Praeterea, nil dubito quin aër in genus nervosum mentemque directe agat. Coelum enim purum ac ferenum severitatem mentis humanae mire emollit atque demulcet. Quum sol splen-

didus

didus fulget, irradiatque terras, gens humana a-
lacris, laeta, lucem benignam laudat. Omne,
quod oculus aspicit, pulchrius, omne, quod au-
ris captat, suavius, videtur. Fluvius amoenior
labitur, flos pulchrior nascitur, vultus amici ma-
gis animat, et amantis accendit.

Tale coelum alia animalia aeque ac genus
humanum delectat. Antea torpida et tristitia
adeo excitat et exhilarat, ut omne nemus sit a-
moris ac melodiae plenum.

Hinc avium concentus in agris,
Et laeti pecudes, et ovantes gutture corvi.

Quum omnis natura ita gaudeat, vel gaudere vi-
deatur, cor humanum, vel instinctu, vel con-
sensu, vel idearum nexu, gaudet et exultat.

Ast quum sol jucundus inter atra nubila ca-
put condit, quum coelum pluviosum et caligino-
sum incumbat, omnia lugubria videntur. Ani-
malia pleraque, antea laeta, moesta et ignava
conspiciuntur. Fluvius, nuper amoenus, nunc
pigror et tristior labitur. Flos moriens lan-
guescit, vultus amici parum exhilarat, amantis
minus movet. Mens humana, quamvis nullum
periculum instet, nullum praevideatur, nunc
C persaepe

perfaepe prorfus contriftatur, interdum gravi moerore ad humum deducitur.

Ita aër in mentem, feu genus nervofum, directe agens, plus minufve, vel hilaritatem excitat, vel moeftitiam creat. Moeftitia tamen mentem femper hypochondriafi aptam reddit.

Alia quidem et creberrima caufa hypochondriafis, eft vita otiofa et fedentaria. Haec duplici modo nocet.

Imprimis, defectus exercitationis naturalis fanguinis circuitum languidum et tardum reddit. Nam motus muscularis fanguinis motum promovet; et omnibus medicis fatis innotuit, fecretionem omnium fluidorum ex gyro fanguinis omnino pendere. Hoc igitur tardo, illa deficit. Secretione minuta, fanitas haud diu conftabit. Denique, circuitu tardo, congefiones fanguineae in vena portarum, hypochondriafi faventes, haud raro oriuntur.

Secundo, nocet, quod quum viribus moventibus non utimur, brevi tempore, languidae, debiles, vel rigidae fiunt, et pedetentim ventriculus et intestina, forfitan per confenfum, eandem debilitatem vel rigiditatem participant. Torpor inde nascitur, et hypochondriafis, eruditorum exitialis peftis, et philofopho-

rum hostis inexorabilis, haud tardis passibus sequitur. Vita sedentaria quoque haud parum contristat mentem.

Ebrietas frequenter, venus immodica vel praematura aliquando, ad hypochondriasim proclivitatem creant.

Hypochondriasis nonnunquam quibusdam praegressis morbis tribui potest; melancholiae nempe et nephritidi. Sed inter omnes morbos hujus generis, intermittentes inveteratae et arthritis sunt fortasse principes.

Inanitionem seu inopiam humorum corporis naturalium inter causas excitantes, auctores vulgo recensent. Sed opinionem hanc exemplis allatis non probant. Quod ad obstructions viscerum attinet, quas quoque pro causis recensent, eas semper effectus morbi, nunquam causas, putamus.

Causae jam memoratae, praecipuae excitantium hujus morbi nobis videntur. Attamen quomodo, praeunte proclivitate, multiplex hoc malum inferant, hic plenius differere non nostrum est. Plerumque fortasse modus operandi prorsus incognitus, alias conjectura tantum assequendus est. Sed quaedam mihi persuadent,
has

has causas magna ex parte et saepius agere torpidum corpus reddendo.

P R O G N O S I S.

Nihil medicum etiam solertissimum magis fallit, quam morborum prognosis. Revera, quando medicus ita vates fit, non mirum si nonnunquam erret. Attamen in hoc morbo, plerumque, quo infaustior prognosis, eo verior. Nam pertinax semper et curatu difficillimus est.

Quando haereditarius, vel quando a mentis agitationibus violentis et diuturnis, vel a studiis nimis altis et protractis, vel a dira superstitione, nascitur, levare forsan, sed vix ac ne vix quidem sanari potest. Nam, rebus ita se habentibus, aliquando citius, aliquando tardius, aut morbos lethales gignit, aut suos proprios impetus protrahit et adauget, donec infelix succumbat

Victima nil miserantis orci.

Quando hypochondriasis ab alio morbo oritur, plerumque, hoc perdomito, evanescit illa. Vel

cum

cum ebrietas, vel diaeta nimis lauta, morbo originem praebuit, victus tenuior, exercitatio moderata, cum paucis medicamentis, semper auxilio sunt, nonnunquam malum penitus tollunt.

Quando juvenes adoritur, spes domandi; quando senes, parva aut nulla.

Dum candor, veritatisque amor, hoc modo nos concedere coegit, hunc morbum, in pluribus exemplis, potius mitigari, quam omnino tolli posse, nonnihil genus humanum, vitae cupidum, consolari debet, illum potius vexare, quam perdere, solitum. Languidus etenim et debilis solidorum et circuitus status, qui hunc morbum comitatur, nos morbis acutis et inflammatoriis minus obnoxios, quam aliter, semper reddit.

In summum, prognosis vel fausta vel infau-
sta, prout morbi remotae causae et symptomata
vel mitiora vel graviora sint.

CAUSA

CAUSA PROXIMA.

Causae proximae, tum in philosophia, tum in medicina, adhuc inter naturae secreta plerumque latent. Terra sunt illa incognita, quam ratio humana nondum penitus exploravit.

Multi quidem philosophi et medici magni nominis hanc rem tentarunt. Omnes sine dubio laude digni: Quia tenus prodire est aliquid, quamvis non ultra datur. Sed inter philosophos, ill. David Hume, et inter medicos cl. G. Cullen, facile palmam arripuerunt: Multa et praeclara fecerunt, quamvis multa et praeclara adhuc faciendâ.

In hoc tentamine, ad causam proximam huius morbi perscrutandam, res veras et factas quasdam proponere in animo est.

Apud ethicos auctores constat, vita progrediente, mentem humanam multas, sed lentas, mutationes subire.

In pueritia, mens valde irritabilis mobilisque apparet. Ex causis levissimis vel dolet vel gaudet,

det, vel irascitur vel placatur, et in omnes horas sibi impar est.

In adolescentia, mens paulo minus, sed adhuc irritabilis mobilisque evadit. Adolescens affectibus vividis et vehementibus rapitur, subito irascitur, subito iram ponit. Inconsulte amat, temere odit. Ardens, alacer, speique plenus, sed omni horae momento, et in omnibus rebus, variabilis semper et inconstans est.

In aetate provectiori, quantum ab illo mutatus! Vir serius, constans, propositique tenax est. Affectus ejus animi omnes tardiores nascuntur, suscitati tamen, diu alta mente repositi manent.

Sed ecce senex! Quam difficilis, quam gravis, quam rigidus, quamque torpidus est! Quo nunc fugit risus, quo sensus vividus, quove ardor vegetus? Anni abeuntes haec omnia surripuere.

Sic in humanae vitae curriculo, mentis mobilitas indies minuitur, torporque augetur.

Inter physiologos convenit, solida animalium, natura ad rigiditatem torporemque tendere. In foetu, pene liquida, in juventute, mollia et laxa, in aetate provectiori, firmiora et solidiora, in aetate fenili, dura et rigida, evadunt.

In tota admirabili machina humana, nihil fortasse magis admirandum occurrit, quam illud sanguinei

sanguinei circuitus mutatum libramen, quod ad certum vitae stadium naturaliter oritur.

Haec opinio clarissimi Wintringhamii junioris experimentorum solido fundamento nititur. Ex iis sequitur, arteriosam plenitudinem, vitae ineunte, semper adesse: Quia tunc venae et densiores et robustiores quam arteriae, magis actioni cordis renituntur, quo fit ut, sanguine in arteriis maxime congesto, hae paulatim evolvantur et crescant. Sic indies augentur densitas et robur arteriarum. Sed nunquam venis robore et densitate sunt pares, donec ad florem aetatis, vel medium vitae, perventum. Tunc vero ad trutinam aequilibrium est.

Attamen, saepissime, quum triginta quinque annos complevimus, aliquando citius, arteriae, continuis incrementis, densiores, firmiores, et quam venae robustiores, evadunt. Libramen itaque sanguinei circuitus mutatur, et plenitudo venosa, ad extremam usque vitam duratura, subinde exoritur.

Talis, in statu sano, libraminis sanguinei progressus est.

At natura in motibus internis, aliquando abnormis, vel aliqua externa vi perturbata, hanc plenitudinem

plenitudinem venosam, ultra rationem ratam, augere potest.

Plenitudo tamen venosa sanguinis circuitum languidum reddit: Nam sanguinis cursus ex arteriis, nimia quantitate accumulata in venis, magnopere impeditur. Circuitus itaque sanguineus per totum corpus retardabitur, speciatim in vasis viscerum abdominalium, ubi sanguis in statu sano, propter longum circuitum per jecur faciendum, tarde movet.

At inter languidum circuitum sanguinis torporemque, sine dubio, nexus arctissimus interest. Aliquando, circuitus languidus torporem, aliquando torpor languidum circuitum, efficere videtur.

Observatu dignum est, quod haec libraminis mutatio fit, eo tempore quum hypochondriasis frequentissime apparet.

Plethora venosa, quoque, hujus mutationis proles, fere semper sese ostendit, in temperamento melancholico, quod mali hypochondriaci ferax solum est.

Alvi durities, ructus, cardialgia, inflatio, indigestio, anorexia, et id genus symptomatum, quorum aliquot fere semper hypochondriasmum

D comitantur,

comitantur, torpidum ventriculi et intestinorum statum haud dubie monstrant.

Haec quoque hujus morbi inter prima sunt symptomata.

Hypochondriacorum pulsus torporem vasorum, affectus animi tardiores, torporem generis nervosi et mentis, indicare videntur.

Ex his omnibus, quid rite colligendum est? Num torporem hypochondriasis proximam esse causam?

Sed quam angusta scientia humana, et quam raro causas rerum nobis ostendere potest! Haec opinio, utcunque verisimilis, haud suis difficultatibus caret.

Ita, si torpor hypochondriasis causa proxima fuisset, torpore existente, morbus semper existeret, sublato, semper tolleretur. Horum tamen neutrum verum est. Durities enim alvi, ructus, cardialgia, aliaque torporis tubi alimentarii signa, aliquando sine ulla mentis affectione, et affectiones mentis, sine his torporis signis, nonnunquam apparuere.

Motus animi violentiores interdum hypochondriasm repente gignunt. Sed quomodo talis causa effectum adeo subitum, per torporem prius inductum, edere potest?

Torpor

Torpor phaenomena morbi omnia vix explanare potest. Quomodo, e. g. hilaritas hypochondriaca, quae, etsi brevis et rara, interdum tamen occurrit, inde explicabitur? Quomodo ira quoque exponetur?

Haec, aliaque hujusmodi, cum opinione illa, quae torporem statuit proximam morbi causam, vix consentanea videntur. Sed memoria semper tenendum est, aliud esse opinionem in dubium vocare, aliud eam refellere, et eam veram esse posse, etsi objectiones validae contra stent.

Ad summum, si quis negare vellet, torporem morbi causam esse proximam, hoc sine dubio concedet, torporem saltem symptomata esse praecipuum, ex quo fere omnia caetera symptomata ortum ducunt.

Hinc, haec opinio, seu admissa, five non, praein parum afficiet : Consilium enim maximi momenti semper erit torpori obviam ire, eumque corrigere.

RATIO

RATIO SYMPTOMATUM.

Symptomata primaria tantum nunc exponenda sunt; omnia enim exponere non opus est.

Indigestione sese monstrat.—Motus ventriculi peristalticus ad digestionem promovendam perquam necessarius est. Sed, in hoc morbo, summus fibrarum torpor existit, motus debilis, itaque et languidus fit.

Praeterea, humores ventriculi, qui alimenta praecipue solvunt, quodammodo a morbo mutatos, et minori quantitate secretos esse, nobis verisimillimum videtur. Hinc indigestio hypochondriaca.

Appetitus omnino deletus.—Hoc ventriculi torpido statui tribuendum est.

Appetitus solito avidior.—Ut ventriculus ex torpore variis fordibus oneratur, inter quas eminent acida et peracris colluvies, haec teneras et sentientes fibras ventriculi aliquando irritando, appetentiam cibi, praeter solitum, facile creare possit.

Cardialgia.

Cardialgia.—Haec acidæ colluviei, quæ ex indigestione orta, ventriculum occupat, et irritat, merito tribuenda est.

Nausea frequenter cietur, vomendi nifus, et ipsi vomitus succedunt.—Ventriculus, e torpore suo, variis fordibus opprimitur. Vis naturæ medicatrix benigne nauseam ciet, quæ plerumque vomitum excitat, ad onus grave et fordidum ejiciendum.

Colluvies nigri coloris ejecta.—Huic apud antiquos atræ bilis nomen fuit inditum, et pro causa morbi proxima habebatur. Sed effectum esse tantum, non causam, ratio suadet. Haec ejus videtur esse ratio. Sanguis, in ramis venæ portæ, etiam in statu sano, tarde movetur, at multo tardius, quando torpor hypochondriacus adest. Hinc congestiones sanguineæ in visceribus, et inter alia in ventriculo, facile nascuntur. Sed, impetu sanguinis hoc obice aucto, vel laceratione vasorum rubrum sanguinem portantium, vel dilatatione exhalantium, in cavum ventriculi, vel intestinorum, sanguis effunditur, et ibi stagnans, et quodammodo putrescens, speciem atræ bilis exhibet, quæ κατὰ καὶ αὐτὴ ejicitur. In quibusdam exemplis, bilis ipsa, forsitan ex remora, atrum colorem induens, ejici potest.

Spasms

*Spasms et torminibus ventriculus et intestina infestantur.—Dolores in hypochondriis ad latus et dorsum lancinantes, &c.—*Ut tubus totus alimentarius torpore laborat, motus peristalticus minuitur, imo, ut verisimile est, non nihil invertitur. Faeces igitur, in tubo diutius solito detentae, acres deveniunt, tubumque adeo irritant, ut spasmi in diversis partibus oriantur, praecipue in iis quae sub hypochondriis sunt. Quia ad caput coli in dextro, vel ad ejusdem flexuram magnam in sinistro hypochondrio, flatus et faeces maxime retardantur. Flatus ita detentus distentionem producere possit, et fibrae renitentes distrahentur. Hinc dolores acerbissimi, et spasmi pertinaces, in omni fere parte tubi intestinalis, speciatim in ea quae in hypochondriaca regione sita est, necessarie orientur.

*Saepius alvi durities—*Ductus alimentarii conditio torpida cursum ingestorum magnopere retardat. Absorptio partium liquidarum permagna insequitur. Caeterae partes, magis siccae et induratae, tardiores solito ad anum propelluntur. Hinc alvi tarditas nascitur.

*Glandulae oris et muci liquores suos effundunt.—*Glandulas salivae et muci oris ventriculi conditione affici, ex hoc apparet, quod eo viscere
nausea

nausea laborante, hae sua vice liquorum suorum quantitatem inusitatam et secernunt et effundunt. Haec glandularum affectio itaque a conditione ventriculi quodammodo pendet. Ut in hoc morbo, igitur, ventriculus persaepe magnopere stimulatur, non mirum quidem, si glandulae quoque stimulatae (fortasse consensu) liquores suos effundunt.

Cor ipsum tremit, &c.—Quando palpitationes cordis, impetui cuidem, qui in statu sano frequenter causa est, non attribui possunt, huic praecipue attribuendae sunt, nempe, majori sanguinis quantitati in auriculis cumulatae, quam cor, propter torporem, una systole ejicere possit. Obstructio aliquatenus sequitur, quae originem palpitationi praebet.

Pulsus saepius tardus.—Ex torpore generali oritur.

Aeger moestus anhelitu, respiratione laboriosa opprimitur.—Distentio immodica ventriculi et intestinorum, a flatibus orta, facilem diaphragmatis descensum impediendo, difficilem hanc et laboriosam respirationem creat.

Primis viis, contractionibus spasmodicis tentatis, secundum legem sympathiae miram, hi spasmi

spasmi ad pulmonum vesiculas propagantur, has corripunt, et anhelitum producunt.

Insomnis agit noctes, aut imaginatio errans fictis ludit imaginibus.—Nullam ratam theoriam de somno et vigilia aut medici aut philosophi adhuc excogitarunt. De his symptomatibus igitur prolixè disceptare nolumus. Sat erit nobis hic notare, quod, ut doloris absentia, placida quies, et animi tranquillitas, ad dormiendum, ita his contraria, quae in hypochondriasi occurrunt, ad vigilandum ducunt.

Quod ad somnia quae sollicitant et angunt, comprobatum est, horum naturam, ex magna parte, e cogitationibus diurnis pendere, et hinc colores, similitudines, et formas ducere. Quum cogitationes jucundae sunt, somnia jucunda, et quum tristes, tristia. Sed hypochondriasi invadente, mens contristatur, et anxiiis et moestis cogitationibus oppletur. Hinc somnia lugubria, et vanis imaginationibus perturbata.

Succedunt frigidae curae, terror mortis, luctus, et tristitia.—Hae mentis affectiones sunt. Sed quomodo certae variationes corporis, seu causae in illo operantes, certas affectiones mentis excitare possunt, et vice versa, adhuc parum cognitum est; quia a generis nervosi natura, et a nexu
mentis

mentis corporisque mirifico, omnino pendere videtur. At generis nervosi intima natura latet adhuc, et diu, vereor, latebit; et nexus inter corpus mentemque stabilitus densissimis tenebris obtegitur. Absit igitur a nobis, hoc saltem in loco, procul absit, vanus ille et inutilis conatus, has quidem

Pandere res alta terra et caligineertas.

PROPHYLAXIS.

Morbum hunc, semper curatu difficillimum, non raro immedicabilem, esse, jam monuimus; ideoque, accessus ejus subdolan caute est evitandus, et prophylaxis quae tutelam et clypeum praebet, res magni ponderis non esse non potest. Quemadmodum, igitur, sanos agere conveniat, ut hypochondriasim evitent, nunc dicere conabimur.

Ut causae excitantes et praedisponentes omnigenos morbos creant, in limine observare vellemus, causas excitantes omnes sedulo evitare, et praedisponentes, quantum fieri potest, corrigere, perutilem esse regulam generalem.

E

Here-

Haereditaria labes haud nostro arbitrio subjicitur ; namque infcios, invitos, ab ipsis incunabilis afficit. Tale etenim infaustum patrimonium, tale inauspicatum donum, non rejicere possumus. Attamen, quod possumus, faciamus. Caris saltem nostris liberis, innocuis nostris nepotibus, saluti consulamus ; connubia nunquam jungendo cum familiis hac labe inquinatis : Nam revera, non domus, non fundus, non auri acervus, damnum tale irreparabile unquam compensare potest.

Sed etiam, cum labis hereditariae conscii sumus, metuendum et cavendum, non tamen desperandum esse, putamus. Prudens enim ac constans regimen ipsam labem tam innocuam efficiat, ut per longam vitam morbum non excitare potuerit. Nec exempla quaedam memorabilia defunt, ubi scilicet homines, huic et aliis diris morbis a parentibus obnoxii, sola temperantia intacti evaserunt.

Cum nulla infita sit labes, res non adeo in angustiis versatur ; et cautelae sequentes morbum plerumque arcebunt.

Coelum ficcum, serenum, aequale feligendum. Aër humidus, vel nimis calidus, debilitat, resolvit ; ideoque nocivus fit, nec minus, et
aliter

aliter aër nimis frigidus nocet. At omnium perniciosissimum est coelum varium et mutabile, quale in Britannia semet saepius ostendit. Ibi enim, quatuor anni tempestates persaepe una die confunduntur, transitusque ab una ad alteram adeo repentinus est, ut frigida calidis, et humida siccis, pugnare videantur.

Homo revera vivere et valere potest sub omni coelo. Benignitate quadam naturae ille constitutione, omnibus extremis, sed non subitis mutationibus, apta gaudet. Hae enim mutationes motus fluidorum aequabiles perturbant, foramina cutis invisibilia, et perspirationi infervientia, nunc nimis constringunt, nunc nimis resolvunt, imo, in ipsum genus nervosum directe et hostiliter agunt.

Quid igitur faciet moestus Britannus? Coelum mutet, et animum mutabit. Sed, si natalis soli dulcedine captus sit, vel si res angusta domi vetuerit, indusio laneo semper induatur, nec non sequentes cautelas observet.

Diaeta sit tenuis, quippe quae concoctionem minime impediat; nimis parca tamen, quippe parum corpus nutritura, effugiatur.

Multa vegetabilia, quippe flatum et aciditatem gignentia, non sumenda. Lac ipsum, aliis salubre,

bre, quando aciditas ventriculo inest, non eligendum. Caro tamen non nimis pinguis pro cibo praecipuo est quaerenda. Quae salita et condita ea optima est, quia minus acefcit, fortius ventriculum stimulat, et facilius concoquitur.

Varii tamen cibi tunc fiunt maxime salutiferi, quando ita inter sese miscentur, ut alii alios corrigant et adjuvent. Ut hanc rem assequamur, ad habitus et constitutiones singulorum caussime respiciamus oportet. Homines enim, et vi consuetudinis et naturae, admodum dissimiles sunt.

Cibus frequenter in die potius quam magna copia simul sumendus est.

Ut ventriculus, nobis recumbentibus, onere alimentorum facilius opprimitur, et ut concoctio ciborum tardius progreditur, inter dormiendum, quam inter vigilandam, coena vel nulla, vel perexigua, esse debet. Sed in rebus modus est. Nimia enim abstinentia, nos quoque hypochondriaci opportunos reddit.

Potus nec frigidus, nec calidus sit. Profunt vinum meracum, cerevisia Anglice dicta PORTER, et spiritus vini multa aqua dilutus. Thea et coffaea, quamvis dyspepsiae obsunt, hic, nisi
nimis

nimis calidae, non prohibendae ; caute tamen et moderate sumendae sunt.

Ebrietas cane et angue pejor, quamvis primo exhilaret, mox debilitat, contristat, frangit. A poculis tamen modicis non abstinendum. Salutaria, grata, jucunda, curas solvunt, dolores leniunt, spes esse ratas jubent, et animum hilarum reddunt.

An almae Veneris grata dona sunt respuenda ? Verbis Celsi * utar : ‘ Concubitus neque nimis concupiscendus, neque nimis pertimescendus est. Rarus corpus excitat, frequens solvit. Cum autem frequens, non numero fit, sed natura ratione aetatis et corporis ; scire licet eum non inutilem esse quem corporis neque languor, neque dolor, sequitur. Idem interdiu pejor, tutior noctu ; ita tamen si neque illum cibus, neque hunc cum vigilia labor, statim sequitur.’ Aretaeus †, de hoc morbo loquens, olim observavit, ‘ Quendam insanabiliter se habentem, medicis nihil proficientibus, potitum amata puella, ab amore medico sanatum fuisse.’ Sed quod morbum sanare potest,
ad

* Celsi Op. Lib. i. C. i. p. 16.

† Aret. De Causis et signis Morb. L. i. C. v. p. xxx.

ad arcendum in quibusdam constitutionibus haud absonum est. Nec mirum; nam, ut nil animi magis deprimat obruitque, ac amor frustratus, ita amor felix mire excitat, exhilaratque. Amor, homini naturalis, spem placidam, cupidinem suavem, voluptatesque secum affert. Cohibitum igitur, vel repulsus, animus tristis semper, severus saepe, infans interdum, evadit. Hinc, apud virgines effoetas, monachosque amplexus foemineos fugientes, hypochondriasis frequens est.

Et si tamen Venus modica ad hypochondriasm prohibendam necessaria sit, immodica, ut antea dictum, semper proclivitatem ad eam adauget. Hinc, vagus concubitus, quippe non solum civi, sed etiam singulorum saluti nocivus, quia ad Venerem iusto frequentiore allicit, caute prohibendus est.

Somnus ac vigilia, nimis diuturna, aequae sunt periculosa. Haec corpus mire debile ac irritabile, ille torpidum ac ignavum reddit. Citocubet igitur, citoque surgat, qui bene valere velit.

Alvus quotidie exoneranda est, vel sponte vel arte.

Ad modum vivendi, qui nos contra hypochondriasm optime tuebitur, nunc transeundum. Quomodo nobis vitam agere oportet, malum ut hypochondriacum vitetur? Vita otiosa, quippe ad languorem et taedium ducens, minime antehabenda asperae, nec negotiorum, nec periculorum experti; haec enim animum excitant, agitant, pleneque occupant.

Qui semper cupiunt, sperant, aliquidve quaerunt, ii huic malo minime sunt obnoxii.

Res graves, tamen, difficiles, vel periculosae, quippe animum, parum firmum, ultra vires intendentes, eum plerumque fatigant et deprimunt; ideo ad eas caute est adeundum.

Otium interea sedulo aufugiatur; nil enim vel proclivitatem, vel morbum ipsum, citius aut certius infert. Cur, quaeso, hypochondriasis, humili tugurio praeterito, sub tecto aurato habitat? Quia, scilicet, dum ignavia atque desidia vires tum animi, tum corporis, corrumpunt, franguntque, dum divitiae abundantes, laborem, cupidinem, imo spem ipsam, supervacanea reddunt; mens divitis inanibus curis ac aerumnis oppletur.

Hypochondriasis raro durum agricolam, rariusque militem, inter labores atque pericula versantem,

fantem, aggreditur. Hi enim adeo agitantur, ut haec proles luxuriae ac mollitiei, procul au-
fugeat. Desidia itaque, improba Syren, quae,
vocem vultumque voluptatis simulans, incautos
allicit, allectosque in hypochondriasm praecipit-
tat, magnopere evitetur.

Si mens sit rebus severis vel difficilibus pa-
rum apta, labor nugarum, seu ludere par im-
par, sive equitare in arundine longo, sive, divi-
num Africanum imitantes, lapides per aquam
projicere, aliter inutilia, ignaviae antehabeatur.

Cum studiis incumbentes hypochondriasi ma-
xime sunt obnoxii, contra ejus incursum caveant
oportet.

Stent saepe, vel, quantum fieri potest, corpore
erecto sedeant, et frequenter se exerceant. Ea
exercitatio quae sub dio, quae totum corpus, prae-
fertim partes superiores, movet, ad lenem sudo-
rem tantum et lassitudinem, non tamen ad fati-
gationem protracta, praestantissima.

Quo magis mentem occupat, eo quoque me-
lior; hinc equitatio ambulationi, hinc equus a-
nimosior quieto, plerumque praestat. Ita enim,
dum corpus magis exercetur, animus a suis ac-
rumnis, seu fictis seu veris, advocatur. Quan-
tum

tum hoc quoque valeat, in hypochondriasi depellenda, postea dicetur.

Observare liceat, exercitationem in rheda vel navi, nisi apertae sint, et ni aeger fiat auriga vel remex, etsi alias efficacissimam, hic minus prodesse.

Haftenus de corpore praecipue dictum, nunc de mente dicendum.

Ut graves et deprimentes animi affectus hypochondriasm haud raro gignunt, hi domentur oportet. Sed, heu! nullis herbis, nulla medicina, domari possunt. Ad alia, igitur, decurrendum. Judicium, scilicet, argumentis et ratiociniis persuadendum est, et imaginatio corrigenda. Hoc consilio, vir hypochondriasi pronus, quamprimum solitudinem effugiat, coetus jucundos hominum petat, et affectiones omnes benignissimas, et humano generi amicissimas, sedulo colat.

Artes elegantes, et literas humaniores, discat. Modo poësis, modo pictura, delectet. Aliquando historia, quae vera et grandia narrat, aliquando fabula, quae ficta et jucunda dicit, illum se, suasque curas atras, oblivisci cogat. Interdum etiam philosophiae sacros fontes adeat, ut inde hauriat consolationes plenas.

Sed non omnia possunt omnes. Si fors igitur iniqua, vel mens parum apta, hominem a rebus hujusmodi prohibeat, tunc venetur, piscetur, ludat, theatrum frequentet, nec non arte musica, quae mentem humanam tangit, fruatur. Quod ad hanc tamen, cura est opus. Etsi enim musae amoenae mentem audientis tacita dulcedine saepe implent, curasque tristi de pectore fugant, haud raro flebiles factae cor moestitia jucunda obruunt. Hoc cavendum semper, cum vir hypochondriaci pronus ad musicen adeat. Qualiscunque tamen sit musice, seu laeta, five moesta, ne aurem fatiget semper caveatur. Cui auris solers est, is quidem cito fatigatur. Cantus igitur sit frequens, non diuturnus, lusufque semper lusui cedat; sic verba ill. Swieten, qui ita loquitur, haud esse falsa experietur. “ Inter
“ lusus jocosque amoenae fluunt horae, nec anxia de futuris sollicitudo vexat *.”

Attamen, quodcunque agitur, ubicunque locorum fit, homini, hoc triste malum cavere cupienti, praecipua fit cura, quantum fieri possit, hilaritatem sui animi diligenter excolere, et perpetuo conservare. Hoc fit opus, hoc studium.

Rifus

* Swieten Com. tom. 3. p. 506.

Rifus jocosque amet. Rebus in adverfis, fortis,
animofus, humanae fortis voluptates, caducas li-
cet et fragiles, alacer fed cautus arripiat, quan-
do aufugiant, meliores fperet.

Socios fibi adfcifcat hilares, felices; et triftes
et lugubres femper aufugiat.

Denique, Poetae, qui omnium fortaffe anti-
quorum artem et recte et feliciter vivendi op-
time novit, confilio fapiente utatur. Sic vixit
Horatius, et fic cantabat,

Quid fit futurum cras, fuge quaerere, et
Quem fors dierum cunque dabit, lucro

Appone, nec dulces amores,

Sperne, puer, neque tu choraecas;

Donec virenti canities abeft

Morofa, nunc et campus et areae

Lenefque fub noctem fufurri,

Composita repetantur hora.

Nunc et latentis proditor intimo

Gratus puellae rifus ab angulo,

Pignusque dereptum lacertis,

Aut digito male pertinaci.

METHODUS

METHODUS MEDENDI.

Ut hypochondriasis aliquando lethalis est, ut aegrum semper infelicem, et nonnunquam miserimum, reddit, sine dubio, medela ejus res magni ponderis semper haberi debet. Consilia medendi sunt sequentia.

1. Causas praedisponentes amovere, excitantes evitare.

2. Symptomata graviora mitigare, vel tollere.

Primum consilium esse perquam necessarium abunde constat; hic enim, ut in omnibus morbis, nullum remedium erit efficax, dum causae morbi agunt. In limine tamen observandum est, quaedam e seminiis esse talia, qualia nulla ars amovere possit. Hujusmodi sunt temperamentum melancholicum, aetas senilis, et fortassis haereditaria labes.

Hae causae cognitae, quo minus nosmetipsos irrita expectatione fallamus, aegrosque inani spe lactemus, saltem efficient.

Animi motus diuturni, seu vehementes, moeror gravis, amor sui nimius, sollicitudo angens, aliaeque

aliaeque id genus praedisponentes causae, monitis philosophiae vix omnino, sed melius quam medicinae, corriguntur.

Causas excitantes plurimas quod attinet : Hae cognitu perquam necessariae sunt, et, accurate cognitae, curam multum promovent. Sic, si vitae sedentariae desidia ortum morbo dederit, aeger sedulo excitandus est. Exercitium ac negotia mandanda sunt, quae ad morbum removendum plurimum conferre queant.

Si una idea, diu menti obversata, si studia nimis protracta, morbum excitaverint, alia idea quamprimum inducenda est, studia omittenda, seria jocos, sobria ludicris, miscenda sunt, mensurae tota nugis atque ludis relaxanda est.

Quando alii morbi, uti dyspepsia, arthritis, nephritis, melancholia, hypochondriacis excitaverint, remedia non ad hanc, sed ad morbos primarios, sunt dirigenda. His enim perdomitis, symptomata hypochondriaca semper mitiora redduntur, nonnunquam ex toto evanescent.

Ita, causas remotas cognoscere, minuere, vel amovere, res magni momenti esse, et ad morbum curandum plurimum valere, nobis haud dubium videtur. Prout enim causae variant, remedia

remedia varia, imo plane diversa, administrari debent.

2. Symptomata graviora mitigare vel tollere.

Torporem vel morbi esse causam proximam, vel saltem symptoma praecipuum, et aliorum multorum foecundum parentem, antea notavimus. Hinc multum interest, torpori obviam ire, eumque corrigere.

Huic consilio, nil melius ac exercitium respondet. Nullus quidem exercendi modus est temnendus; aeger enim vel ambulare, vel vehi curru, aut navi, licet; sed equitatio, ut antea in prophylaxi monuimus, praestantissima.

Ad torporem minuendum, nil fere plus quam balneum confert*. Hoc igitur, etsi caute, semper tamen, et diu, praecipiendum est.

Frictio quoque corporis haud inutilis.

Philosophi recentiores, experimentis ducti, multa de electricitate nuper in lucem edidere. Attamen natura ejus adhuc parum est comperta. Hanc vero, ut remedium, in quibusdam exemplis hypochondriacorum, felici cum eventu nuper adhibuimus.

Stat

* Multa apposita exempla balnei utilitatis, in hoc morbo, cl. And. Duncan, M. D. in suis praelectionibus erudit, protulit.

Stat sententia, alia experimenta quamprimum instituere.

De modo ejus operandi, in hoc morbo, nihil pro certo affirmare audemus. Eam tamen sanguinis languidum circuitum accelerare, et torporem hypochondriacum minuere, nobis verisimillimum videtur.

Symptomata illa, quae in primis viis sedem habent, nempe anorexia, cruditas, flatus, borborismi, cardialgia, eructationes acidae, nausea, vomitus, et durities alvi, plerumque sunt inter prima hypochondriasis symptomata. Ea admodum molesta auxilium cito poscunt. Vixque ullum aliud auxilium praesentius adest, quam primarum viarum lenis evacuatio. Hoc fit, ut omnibus notum est, emeticorum et cathartico-
rum ope.

Emeticorum optimum forsan est sinapi, saltem si aeger aquam tepidam bibere potest. Chamaemelum quoque, ipecacuanha, nec non tartarus emeticus, conveniunt.

Inter cathartica, elixir sacrum, vel aloetica alia, et tartarus solubilis, jure laudantur.

Si post has evacuationes lenes et cautas, ructus et cardialgia adhuc remanserint, magnesia
alba,

alba, quae, dum aciditatem corrigit, leniter alvum ducit, aliis absorbentibus potior videtur.

Ne alvi durities revertatur cavendum est diætæ idonea: Si haec tamen parum profecerit, obviam est eundum regulari et constanti usu laxantium aloeticorum, olei ricini, vel clysmatum emollientium, prout animus et temperamentum aegri volent.

Quando flatus et borborygmi evacuationi antea propositae non cedunt, spiritus aetherius, vel aqua ment. pip. proderit.

Anorexia ac cruditas acido vitriolico levari possunt.

Si nausea et vomitus a saburra, ventriculum et intestina opprimente, oriantur, evacuatione jam memorata auferentur.

Dolores hypochondriacorum acerbi, et intestinorum spasmi molesti, ab acris humoribus tubum alimentarium infestantibus orientes, per saepe emeticis et catharticis lenibus, vel magnesia jam praescripta, sopientur. Si non, anodynus et antispasmodicis, illis obviam est eundum.

Anodyna suum effectum edere videntur sensibilitatem nervorum partis, cui directe applicantur, minuendo, et hic effectus, legibus sympathiae,

pathiae, per totum genus nervosum, diffunditur.

Inter anodyna, opium praestantissimum est; sed caute, et post debitas evacuationes, exhiberi oportet. Tunc plerumque magno auxilio est. Hoc olim sagax Sydenhamus * invenit, et testatur, "Se hoc solo medicamento acerbos dolores, vomitus, et diarrhoeas, &c. a spirituum perturbato motu ortos, compescuisse."

Antispasmodica remedia nondum satis explorata sunt. Quae ita nominantur, ea nunc, nervos ventriculi stimulando, nunc irritationem morbidam amovendo, spasmus solvere videntur. Ad hanc classem, moschus, castoreum, camphora, et gummi foetida, pertinent.

Moschus haud parvis antispasmodicis dotibus gaudet. Minorem quam opium vel caetera antispasmodica, ut videtur, calorem excitat; et exinde, quum caetera vel inutilia vel perniciofa fiunt, hic feliciter administrari potest.

Ad spasmos solvendo quoque balneum, fomentum, pediluvium, fomentationes, clysmata emollientia, utilia sunt. Haec omnia, partes

G

quibus

* Vide Dissert. Epist. p. 50.

quibus adhibentur relaxando, aliarum partium spasmus quoque solvunt. Exempla huiusmodi saepissime videre est. Ad cohibendum pallidae urinae fluxum opiata profunt.

Cum obstructions, vel humor tenax, pulmonem opprimant, post attenuantia et evacuantia diligenter adhibita, opium tussim et dyspnoeam nonnihil levabit.

Vigilia molesta opio libere dato sublevabitur. Quod ad opium tamen, toties laudatum, ne alvum duriores reddat, et ne torporem creet vel adaugeat, omnimodis cavendum.

Hyoscyamus, qui vi sedativa gaudet, et alvum non astringit, opio, fortassis, nonnunquam anteferendus est.

Cum debilitas nunquam symptoma, et perraro sequela, huius morbi esse videtur, nec corticem Peruvianum, nec frigidam lavationem, quae vulgo praescribuntur, inter remedia enumeravimus. Haec semper inutilia, nonnunquam perniciofa duximus. Quantum chalybeata toties celebrata spectat, haec interdum profuisse videntur. Sed parvula illa chalybis quantitas, quae aquis inest, hunc effectum salutarem edere non potest *. Exercitio,

* Cullenus noster celeberrimus tom. tertium Prim. Lin. Prax. nuper edidit. In brevi capitulo hypochondriacum

ercitio, ludis, aliisque locorum ubi aquae bibuntur propriis, jure potius tribuendum est.

Regimen animi, in hoc morbo, longe difficilima pars praxis est. Quomodo enim hypochondriacorum pathematum dira cohors debellanda est? Quis illam angentem sollicitudinem leniet? Quis timorem mali nunquam venturi amovebit? Quisve moerorem sine causa gravem demulcere poterit? Hic artem Apollineam aliquantum deficere invite fatemur.

Sed ars illa multum, quamvis non omnia, facere potest: Nam, ut animus corpusque arctissimis, etsi incognitis, vinculis inter se conjunguntur, et quicquid hoc afficit, illam certe afficiet, ars nostra animum ipsum quodammodo attingere poterit.

Cum affectus animi a causis corporeis oriuntur, et hae causae arte medica mutari, vel tolli queant, sine dubio, effectus earum corporeis remediis quodammodo mutari vel tolli possunt. Primis symptomatibus hypochondriacis
igitur

alim tractavit. Ad naturam tamen morbi elucidandam, me iudice, plus contulit, quam caeteri auctores omnes, a temporibus Hippocraticis ad hunc usque diem.

igitur mitigatis, vel sanatis, pathemata hypochondriaca molesta, gradatim cedentia, omnino evanescent.

Attamen, praeter medicamenta, sagacis est medici remedia, animo propria et idonea, et philosophia petita, adhibere.

Ingenia aegri studeat, et huic sese sedulo accommodet. Querelas ejus omnes, licet vanas, arrectis auribus audiat. Timores, licet inanes, non negligat. Hallucinationes de sua valetudine absurdissimas respiciat, vel respicere videatur. Ratiocinetur interdum, nunquam derideat, nec, nisi leviter, objurget.

Non subito sed caute, non vi sed subdole, eum a se suisque curis atris divertat. Revera, si decipi possit aeger, decipiatur :. Nam hoc, si unquam, fraus pia est habenda.

Ut una idea, vel potius una idearum series, animum angit et obruit, has ideas pellere, et alias excitare, maxime quidem interest.

Ad hanc rem perficiendam, verba et voces aliquid conferre queunt. Sed ludi, qui sine agitatione excitant, et negotia, quae sine solitudine vel fatigatione animum plene occupant, multo magis valent.

His

His parum proficientibus, aeger iter longum et varium fuscipere debet, ubi res lugubres, negotia seria, et loca solita, a tergo relinquuntur, et ubi nova et amoena rerum facies animo perpetuo obversetur.

Haec loci mutatio, haec rerum facies semper nova, eundem quodammodo effectum brevi in animo edit, ac alias tempus diuturnum. Ut hoc mortalium dolorum omnium tandem dulce est lenimen, ita illa multas ingratas ideas paullatim delet: Nam quod oculis non aspicimus, minus animum trahit, vix contristat, raro diu angit; dum res illae novae et variae, quas intuemur, animum semper fortius occupat.

Iter non modo longum, et semper varium, sed ad aliud coelum, fuscipiendum est. Multum fert secum commodi coeli mutatio illis qui pathematibus hypochondriacis laborant. Coelum purum et calidum non tantum medicamentis auxilio, sed et omnibus anteferendum est.

Sed, cum de coeli mutatione jam in prophylaxi diximus, pluribus verbis hic non est opus. Gregorianam opinionem, tantam ad meam ipsam stabiliendam, nunc proferam. De hypochondriaci

chondriasi loquens, inquit, ‘ Quum autem hic
 ‘ morbus animum maxime afficit, et ex eo e-
 ‘ tiam saepe originem ducit, satis patet, coelum
 ‘ temperatum et jucundum, et quidem ipsam
 ‘ loci mutationem, aegro utilissimum fore. Coe-
 ‘ lum paterno pulchrius, mores festiviores, et
 ‘ scenae novae et amoenae, mentem grate occu-
 ‘ pant, et imaginationi suavissime detinent. Qui-
 ‘ bus modis etiam, ubi morbus ab animo mini-
 ‘ me incipiebat, aegrum per sympathiam inter a-
 ‘ nimum et viscera abdominalia, magnum leva-
 ‘ men sentire constat * .’

Denique, jam finem imposituro, fit mihi fas
 notare, quod regulae generales, ad omnia ex-
 empla, et cautelae ad omnes casus accommoda-
 tae, vix depromi possunt. Post tamen omnes
 regulas et cautelas, quae excogitari vel tradi
 possunt, multum a prudentia medici semper
 pendebit. Si fit prudentia, regulae et cautelae

vix

* Diff. Inaug. de Morbis Coeli Mutatione medendis,
 p. 60. Qui effectus coeli mutationis, in hoc et aliis
 morbis medendis, verbis nitidissimis illustratos, ratio-
 ciniis validissimis confirmatos, et lucido ordine instruc-
 tos, videre cupit, is hanc dissertationem consulat.

vix aberunt. Si non, vel omnino aberunt, vel parum proficient. Medicusque ille, qui hypochondriacum animum tractare audet, non tantum peritia suae artis, sed etiam prudentia et sagacitate, antecellere debet.

F I N I S.

E R R A T A.

- Page 3. l. 13. pro noſciva lege nociva
5. 16. pro oblata lege oblatas
14. 22. pro aliae lege aleae
16. 14. pro aëre lege aëri
31. 10. pro cuidem lege cuidam
34. 7. dele faluti
36. 19. pro vigilandam lege vigilandum
40. 9. pro longo lege longa
52. 16. pro hoc lege hic
53. 23. pro tantam lege tantum
54. 8. pro imaginationi lege imaginationem